

bons --- si no peguessen en coentets»), Vergés Paulí, *Espurnes* (v, 38). *Empebrar* [Lacav.; supra, *Romllo.*], també *pebrar*. *Pebrotada*; *pebrotar*, *pebrotejar*. *Pebroter*, *pebroterar*.

Pebret, nom que en altres indrets donen a l'ocell d'estany que en el B. Llobregat designen com *fraret* (1942); nom d'una mena de tela [1388].

CULTISMES: *Piperàcies*. *Pipèric*. *Piperina*. *Piperidina*; del qual s'ha extret *piperazina*, combinant-lo amb *azina*, derivat del radical de *azot* 'nitrogen'; de *pi*- símbol de la *piperidina*, i *piper*- símbol de la *piperazina*, es va formar amb *az(ot)*: *pirazina*.

CP.: *Pebrebò*; *pebreboner*. *Pebrerocs*.

1 La tendència a traslladar la *r* és el fenomen (tan xocant per als altres catalans de pertot) que fa corrents, a la pagesia mallorquina, les pronúncies *preda*, *probe*, *fradí*, *prende* < *pendre*, per la qual s'enca-pritxà AMAlcover, pretenent que era etimològica i que havíem de canviar la sempiterna forma catalana *pendre* en *prendre*; Fabra tingué la debilitat, per fugir de baralles, d'adoptar aquesta forma alcoveriana, amb grans protestes llavors de tothom (elo- quents de Vives, Pous, Coromines, i la sèrie de Ruyra); així que l'I.E.C. ho hagué adoptat, AMAlcover, que estava decidit el 1920 a barallar-se costi el que costi, cantà palinòdia, i restaurà *pendre* en el *BDLC*. Encara n'anem coixos! Masteguem tatxes, i ens hem girat d'esquena a l'ús constant en tota la història i totes les terres de la llengua.

PEC, PEGA, adj., 'toix, neci', del ll. *PECUS* 'bestiar', 'cap de bestiar', usat també en el sentit de 'bèstia', 'home bèstia'. □ 1.ª doc.: 1250.

«—No oízi anc ['mai no he oït'] que eretges fesen vertuds ['miracles']—. E respòs F. Draper: —*Pec* sots! que nul hom qui entre em paradís torn fer vertuds deza...», doc. de l'Alt Cardener, de 1250 (PPujol, *Docs. Vg. Urg.*, 15.41). «Viu que no-ls encalsaven sinó 7 cavallers e --- tenc-se per *pec*, e aturà-s», Desclot (§ 143, *NCl.* iv, 156.29). «En Concili lo *pec* moltó i engana-l lop e lo leó, / e la volp engana -l capó, / e mant 'hoc' és pijor que 'no', «Oració, a l'hom *pec* / diu hom 'tàvec bavec' / --- / bé us fai qui us diu qu' és famec!», Lluill (*Concili*, vv. 57, 667; *NCl.* iii, 115, 139); «Les gents, qui eren *pegues* e --- qui oïen so que Mafumet los prometia de paraules, que ressucitarien, --- convertien-se ---», Lluill (*Do. Pu.*, § 71.7, Gili, 177); «conegueren lo Bou, e tots se tengueren per *pecs*, de la pahor que havien haüde del Bou: e lo rey se meravellà com lo Bou poc haver tan gran e tan alta veu e tan terrible», id. (*Merav.*, *NCl.* ii, 116). «Lavors la devia sagnar verament / e no-n fóra tengut per *pec*», *Set Savis*, v. 2026.

Continua en ús general en el S. xiv: «La símia era bèstia *pega* e nícia», Eiximenis (*Dotzèn*, *NCl.* vi, 106); «Axi com seria cosa folla no cobejar volenterosa- ment l'amor del spos ten poderós, per semblant és cosa perversa e *pega* no amar aquest ten gran amador», AntCanals (*Arra de Anima*, *NCl.*, 132); «sapiats que yo no cuydava trobar vuy negun, tan prop, que fos

meyllor de mi: ara me-n pux anar com a *pec* e com a foll», *Senescal d'Egipte* (*NCl.* xlviii, 158); «aque- llas donas que --- saben manera trobar de esser --- ab tants hòmens --- són dignes de ésser apellades sàvias, e totes les altres, mo<s>sas e *pegues*», *Corbatxo* (*BDLC* xvii, 99); «yo, novell cavaller, e *pec*, en amor» (trad. *novus ergo miles amoris ac in amore rudis*), Andreu el Capellà (*De Amore*, p. 12; de nou, p. 63).

I encara bastant en textos de pertot, del S. xv: «calumpniant / en trones, setges, / dient heretges, / *pecs*, ignorans, / los qui mantenen / la part que enten- nen / ser veritat», JRoig (*Spill*, 10696); «l'ome *pec* se torba - en cosa novella, / y lo de seny oràtic - no fa obstacl' a <ella>, / veyent ab la pensa - que tal mar- ravella / tart obra natura, - i s'i aparell», Fc. Prats, a. 1487 (*JMBover*, *BiEscrBal.* ii, 158.36.1); «ja-u deya yo, *pec*!», *Decam.* vi, intr. 350.8f.; «t'hauré per un foll e per un *pec*» (trad. «ti avró per uno *scioccone*»), id. vii, § 8, 424.12.

En particular havia servit per encunyar frases fetes, sovint repetides i ja antigues. 'Neci és qui no ho com- prèn', sovint quan ens volem estalviar detalls o val més no explicar-nos massa: «Licència han de haver aquell plaer, però... per la manera de Déus ordenada — bé és *pec* qui no-u entén...», StVicentF (*Serm.* i, 25.4). 'Fer com aquell qui no hi toca' (al·ludint a la garneua simplicitat del muntanyenc). «Aquests aitals, *faents lo pec cerdà*, assagen e cuiden enganar Déu, axí com si fos leuger de enganar --- e fan per aquesta manera: com sagrament que han fet a lur offici los estregua a fer o no fer certes coses, ells, per vergonya --- no les volen fer o vedar personalment; mas comanen lur loc --- a muller o altre domèstic ---», (*Do. Comp.*, *NCl.*, 92).

35 'No li valen estudis al flac de seny o d'esforç': «Pare Sant, Nós nos en volem anar, mas però no-u farem axí com diu un exempli 'Qui fol va a Roma *pec* se-n torna', e a Nós no avendrà axí, car --- volem penitència pendre de Vós ---», Jaume I (*Cròn.*, Ag., p. 517, § 542); «qui *pec* va a Roma, *pec* se-n torna» corria fins i tot com refrany per Aragó, a mj. S. xiv (publicat defectuosament per Rius, *RFE* xiii, 366, n.º 26). Alart aplega encara curiosos testimonis de *pec* a tota l'Edat Mitjana (*InvLC*).

45 Pel que fa a l'ètimon llatí, bastarà citar, en extret, l'essencial del que diuen Ernout-Meillet del mot clàs- sic: «*PECŪ* n. bestiar, ramat(s), des de Naevius --- *Pecū* és una forma arcaica, que *pecus*, -*oris*, i *pecus*, -*udis*, tendeixen a substituir. --- *Pecus*, -*oris* n., col- lectiu, 'ramat, bestiar'. *Pecus*, -*udis*, f., però masc. en Enni ---, 'cap de bestiar', individual; terme d'injúria: 'bèstia'. La distinció de sentit entre els dos mots, en- cara netament feta a l'època republicana, cf. Varró, *De Re Rustica* ii, i, 4, tendeix, però, a esborrar-se; 55 Ovidi, *Ibis*, 459, diu «inque *pecus* magna subito ver- tare parentis», on *pecus* = *pecudem*; i Columella, vi, 27.13, escriu «id genus *pecudis* = «id genus *peco- ris*». Un cop desapareguda la distinció, l'un dels dos mots es tornava inútil, i *pecus*, -*udis*, no ha sobrevis- cut en les llengües romàniques, on només *pecus*, *pe-*